

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

Téléph : 20865

xxviiième ANNÉE

1 Novembre 1932

İÇTİHAT

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 356

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdlısı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi sekizinci sene

1 Teşrini sani 1932

Tokadi Zademize

Ölmeyen namına aldandın da
Ölümün kahrına kurban gittin;
Beklenilmez acı bir hicranla
Bizi bilsen ne kadar incitdin.

Florinalı NAZIM

YENİ NEŞRİYYAT**Yeni Türk Mecmu'ası**

Gerek içi, gerek dışı güzel ve vekur bir mecmu'a. İki sütunlu 85 sahifelik bir güzel cild. Ayrıca bir ilâvesi var. Bergson'un Les deux sources de la Religion et de la Morale adlı eserini Mehmed Emin Bey terceme ediyor. 32 sahifelikdir, Bergson'un hemen her eseri gibi bu da hayli güç kavranılır, fakat, mütercimi hayli muvaffak olmuştur. Bunu değme Fransız münevver de kolay kolay eklî hazm edemez. Ahmed Şükrü Bey (Beynelmilel münasebatın mihveri) başlıklı ve 12 sahife dolduran yazısında son zamanın ve bilhassa sulh ve tahdidi teslihat etrafındaki siyasî maceraları icmal ediyor. Güzel ve öğreticidir. Faliş Rifkî Beyin ber mu'tad güzel yazısını, Reşad Nuri Beyin nefis bir tercemesi ta'kid ediyor. Ahmed Cevad Beyin Sumer lisanı ve Türkçe makalesi uzun tedkik eseridir, ancak uzun ve sonuna kadar okumak için ihtisas aşkı lâzımdır. Küçük ilmi haberler en cazib yazılardandır. Bu özlü mecmu'anın mu'ammer olmasını yürekden temenni ve bunu kuranları tebrik ederiz.

The Spirit of World Politics

Ya'ni «Cihan siyasetlerinin ruhu» ismile, dostlarımızdan Professeur Hocking'in mühim bir eseri intişar etmiştir. Müellif, Amerikanın Harvard Darülfünûnunda felsefe müderrisidir. (İctihad)'ın 255 numrulu nushasında, bu hekimin İstanbulda seyahatde bulunduğu sırada İctihad için yazmış olduğu mühim bir makale vardır. Eser büyücek 571 sahifelikdir. Bunun bir tahlilini İctihad'ın gelecek nushalarında vermeye çalışacağız. Kitabı Newyork da «The Macmillan Company» basmıştır.

Ülker

Feyzullah Sacid Bey braderimizin şi'irler

mecmu'asıdır. Çok güzel neşideler var. Ona mutlaka, hem de gelecek nushada bir tahlil yapacağız. 73 sahifelik. f: 30 k.

Figân

Cahid Arif Beyin manzumeleridir. Güzel fakat fazla me'yus ve muztarib bir ruhun sesi duyuluyor. Ekseriya hikmeti vücudunu vaci-bülvücuda soruyor: O da Hayyam gibi

معلوم نشد کہ در طربخانه خاک

diyor.

نقاش من از ہر چہ آواست مرا .

Cahid Arif B. de şa'irliğin bulunduğu şüphe yok, fakat « Musicien » lik az; bu da olacak, daha tazedir.

BİR NÜFUS FAZLALIĞI NETİCESİ OLAN HARPLER

[Devam]

Ecnebi memleketler, muhacirlere her gün daha ziyade kapanmakta olduğundan müşkilât daha büyük olacak. Muttehide'i Amerika, Amrikaya girmesine müsa'ade edebileceği muhacirlerin miktarını 4500 adedine indirmiş bulunuyor. Cenubi Amerika cumhuriyetleri memleketlerine muhacereti men' etmek için ittifak etmektedirler.

Bir çok milletler bir nüfus fazlalığının, bu nüfusu yerleştirmek üzere müstemlikeler zabtı için, bir hak teşkil ettiğine ka'il olmakda te-reddüd etmezler. İngilizce Observer, gazetesi 12 kânunı evvel 1926 tarihli nushasında, bu babda pek musib olan şu mülâhazaları serd ediyor:

« Hiç bir memleket, sadece pek kuvvetli bir velu-diyyet sebebile başkalarına a'id araziyi zabt etmekde haklı değildir. Felsefi nokta'i nazarından pek fazla tevel-lüdatı tahdid etmeyi muvafık gören bir «thèse» ile biolo-gia'i bir fazlalık vücade getirmeyi hoş gören bir ırk hakkında, cebrî ilhakları müdafa'a eden thèse kadar mu'teberdir. Adedin, yalnız adedin gitdikce daha az dahili hisab edildiği bir devrde yaşıyoruz. »

Adedin yeni rolü hakkındaki bu son mülâhazanın musibliği oldukça i'tiraz götürür kal-makdadır. Adedin, belki gitdikce daha az.

ehemmiyyet alması lâzımdır ; fakat hakikati halde ekseriya aded yavaş yavaş daha ziyade yer tutmaktadır .

Asyahılar dahi pek sıkı bir veludiyetin kurbanıdır. Nüfusu yarım asır evvel otuz üç milyon olan Japonya bu gün altmış milyon nüfusa malikdir ; fazla'î nüfusu nereye koya - çağını kat'ıyyen bilemediğinden, kabulden imtina' eden Muttehide'î Amerikayı, Japnya bunları kabul etmeye cibr etmek istemektedir.

Hiç bir mülâhaza veludiyetlerini ta'dil etmemiş olan bütün şark akvamı aynı müdhiş sür'atle çoğalmaktadırlar . Hindistan hadden fazla nüfusa malikdir, eğer meşhur Orissa kahtı gibi kahtlar bir çok milyon insanı helâk ederek, nüfusu, vesa'iti ma'îşetle mütenasib bir mık - dara , sık sık, indirmemiş olsaydı bu fazlalık daha ziyade olurdu. [1]

Rusya, mümasil bir tezayüde ma'ruz oldu . 1850 de nüfusu yetmiş milyon iken bu gün yüz yetmiş milyondur. Halbuki tarihin derslerine nazmen nüfus ma'îşet imkânlarını, mıkdarca tecavüz eder etmez muhaceret yahud komşu - sunu askeriyyen istilâ etmesi lâzım gelir . Bu sebepten muhaceretlerdir, ki, Gauleda , Roma medeniyyetini mahv etmişlerdir .

Müşahede ve mu'akala kolayca isbat eder ki nüfus hareketine hâkim olan iktisadî, Psychologia'î icabatı kararnamelerle ta'dil etmek - den kanun vazı'ları acizdirler . Yapılabilecek bir şey varsa o da münasib Hıfzıssıhha tedbir - lerile vefiyatı azaltmaktır . Nitekim Almanya buna muvaffak olmuştur. Filhakika Fransa da çocuk vefiatı German memleketlerindeki çocuk vefiyatı mikdarının iki mislidir.

Tarih nüfus hareketi üzerine kanunların bir te'sir icra edemediğini gösteren bir çok misaller vermektedir . Bu misallerin en barizi İmperator Auguste unkidir ki hâkimi cihan

[1] Burada bizim koca şa'ir ve mütefekkir Akif Paşamızın 'Adem kasidesinden ,

Dehrin evlâdını başdan çıkarır daye'i dehr

Etmese terbiye sık sık onu lalayı 'adem .

beyti hatıra gelmemek mümkün olmaz . A. D.

olunca, urfi tedbirlerle, Roma nüfusunun azal - ması derdine çare bulabilecek derecede ken - disinin kuvvetli olduğu zannında bulundu . Cümhuriyyetin mahvine ve yerine tacdar dik - tatörün gelmesine müncer olan içtima'î harp - lerin tevliid ettiği mukateleler, katli âmlar ne - ticesi olarak Roma nüfusu pek ziyade azalmışdı.

Hakikati halde , İmperatorluk , cenazeler yığınları üzerine bina olunmuşdu .

Akideleri yeni socialistlerin akidelerinden farklı olmayan o devir socialistleri bu günün socialistlerinden daha mülâyim , daha müşfik değillerdi . Elli sene dahilî cidal Roma nüfu - sunu azim bir mıkdarca azaltmışdı . Yalnız başına Sylla , yirmi beş bin vatandaş öldürt - müşdü ; halk fırkası re'isi Marius, Roma me - dinedaşlarının mümtazlarından binlerce zatı, iki yüz a'yan a'zasını ve üç bin «chealer»yi boğazlatmışdı . Nüfus azalmasının tehlikesini pek eyi anlayarak Auguste emirkâr iradelerle vatandaşların adedini çoğaltmaya gayret etdi. Meselâ Julia kanunu bekârları ağır cezalara çarpıyor ve izdivacı ve baba olmayı muhtelif feva'id ile mükâfatlandırıyor . Elde edilen neticeler sıfır oldu . Roma , Romalı sekene - den mahrum ve ecnebilerle meskûn kalmaya devam etdi . Bu keyfiyyet inkırazın sebeplerinden biri oldu .

Tabi'atın esasî meyelanı , besleyemeyeceği derecede nâ mütenâhi çok mahlûklar doğurt - makdır .

Edvarı geologia'iyyede mahlûkatın tekâ - mülünde galib bir rol oynamış olan bu velu - diyyet, kavmlerin tarihinde de aynı derecede mühim bir te'sir icra etmiştir .

Kendi topraklarında ma'îşet vasıtaları bu - lamıyacak derecede çoğalmış bulundukları vakit kavmler bu ma'îşet vasıtalarını hariçde aramaya gi - derler. Muhtelif memleketlerin tarihi, ez cümle icra etdikleri yahud ma'ruz oldukları istilâların tarihidir

Bu istilâlar çoğaldığı vakit , istilâya uğra - yan kavmler uzun müddet mukavemet edemez, bütün kuvvetine rağmen Roma medeniyyeti , ancak ibtida'î bir harse malik müstevliler seli

altında mahv oldu . Babililer ve Âsuriler bu âkibeti zaten görmüşlerdi .

Bina'en'aleyh bir kavmin veludiyyeti komşuları için korkunçdur . Harp , esnasında Almanya henüz fazla nüfuslu değildi fakat biraz sonra fazla olacaktı . Bu yakın nüfus fazlalığı, mücavir milletleri istilâ etmeyi Almanlara tavsiye etmek için, muharrirleri tarafından ileri sürülmüştü . Fakat Almanya tarafından tehdid edilen bütün kavmler, adede karşı aded çıkarmak için, birleşdiler şüphesiz istikbalde de böyle olacak, işte bu sebeple, yeni bir istilâ teşebbüsüne girmeden evvel, Almanya , ihtimalki , uzun müddet tereddüd de bulunacaktır .

Auguste un, ve yeni mukallidlerinin kanunlarının ademi muvaffakiyyeti, şüphesiz islâhat-ı carca meçhul olan şu esasî prinsipdendir ki nüfus hareketi, kanun vazî'lerinin arzularının fevkinde olan icabatın neticesi olarak hasıl olur .

Umumî bir surette denilebilir ki zamanımızın « Bourgeoisie » sinde vaki' olduğu gibi çocuğun ta'lim ve terbiyesi, yetiştirilmesi fazla masraflı olduğu vakit tevellüdler azalır . Çocuğun bil'akis bir menfa'at teşkil ettiği köylülerde tevellüdler çoğalıyor . İşçilerde izdivac çoğaldığı halde tevellüdat azalıyor ; çünkü kadın müstahsıldır ve çocuk ekseriya sıkıcı ve çok masraflı bir ârıza gibi görülür . Muhtelif sunufi içtima'iycede tevellüdlerin mikdarını tahavvül ettiren hususî sebepler haricinde denilebilir ki cihan vaz'ıyyeti iktisadiyyesinin hali hazırı yakında nüfusun muhakkak surette tahdidi neticesini vererekdir . Fazla istihsal umumidir, nâ kabili içtinab olan işsizlik dahi umumidir . Ma'lûmdurki İngiltere, emti'ası sayesinde, erzakının hemen kâffesini hariçden tedarik eder . Harpden beri kâfi mikdarda müşteri bulamayıp i'malatını tahdid ediyor ve ağır bir işsizliğe katlanıyor .

Büyük Britanya eski servetine avdet etmeden evvel nüfusu hayli tenakus etmek icab eder .

Cihanın inkişafı hazırında, toprağı, sekene-sini besleyemeyecek memleketler az refah ve sa'adete mazhar olacaktırlar .

Bu âkibet , Fransa yı tehdid etmez , çünkü toprağı, havayici hayatiyyesinin hemen kâffesini yetiştirir ve Almanyanın hayyizi fi'le çıkarmış olduğu tekemmülata mümasil tekemmüllere zira'atını mazhar edecek olursa Fransanın toprağı sekenesinin bütün havayicini husule getirecektir .

* *

Artması fazla sür'atlı olan kavmlerin mukadderatı mehalik ile meşbu'dur .

Muttehede'i Amerikanın sabık Asya filo kumandanı Amiral Rodge yeni bir eserinde şu beyanatda bulunuyordu . « Amerika nüfusu iki yüz milyona balığ olunca , sekenesine yeni arazi vermek için, memleket, ta'arruzî harplere mecbur olacaktır . Bu , ekseriya münakaşa olmakla beraber, isabetini Tarihî da'ima tevsik etmiş olduğu eski kanununun bir tatbikidir . »

* *

Bu mesrudatın neticesi olmak üzere diyebiliriz ki insaniyyet muhiblerinin telehhuflerine rağmen nüfusunun hali tevekküfde kaldığından dolayı Fransanın keder etmesine mahal yoktur ; hemen hemen kâfi mikdarda sekeneye malikdir . Ecnebi işçilerin istilâsına ma'ruz olmamak için ancak biraz daha nüfus muktazidir .

Yirmi beş seneden fazla bir zamandan beri bu « thèse » ler , bu nazarları mudafa'a etdim . O zaman « Paradoxal » bir da'vayı mücerred görünüyordu ; fakat vakayı' nazarımın isabetini gösterdi .

Bir çok ekonomistler, nihayet, aynı neticelere vardılar . Bina'en'aleyh onlardan birile beraber şu sözleri tekrar etmekde kendimi haklı görürüm .

« Mütemeddin beşeriyyeti tehdid eden bütün tehlikelerden , izdihamı nüfus [La Surpopulation] , tehlikesi en vazih, en kat'i olanıdır ve en uzak olanı değildir ; bir halde, ki bütün beynelmilel mes'ele , âtinin muhtemel harpleri , pek arzu olunan, bek emel edinilen terki teslihat, doğrudan doğruya izdihamı nüfusa bağlıdır . »

(Müessis sahibi : Dr. AB. Djeddet)

Mes'ul imtiyaz Sahibi avukat İrfan Emin

[İsmail Hakkı matbâası]